

En disciplinerad vildman

Anna Gavanäs om den amerikanska faderskapsrörelsen

FOTO: ANNA GAVANÄS

Pappor vill inte vara som mammor – de vill "behålla byxorna på" i familjen och vara "riktiga män". Åtminstone enligt Wade Horn, ledare i den amerikanska faderskapsrörelsen och chef för organisationen National Fatherhood Initiative. Sedan mitten av 1990-talet har faderskapsrörelsen drivit kampanjer för pappors betydelse för familj och samhälle, och lyckats föra upp sina frågor på den nationella dagordningen. Faderskapsrörelsen är ett nätverk av organisationer som har etablerat en bred politisk legitimitet i USA på både federal- och gräsrotsnivå. "Barnens bästa" är faderskapsrörelsens största politiska trumfkort, som vinner stöd för pappfrågor bland både liberala och konservativa grupper. I år har Wade Horn utnämnts till en hög chefsposition inom socialdepartementet. Dessutom avsätts 364 miljoner dollar för faderskapsorganisationer i budgetpropositionen för nästa år. Vid första anblicken verkar det oförargligt att federal familjepolitik inriktas på faders ansvar för barnomsorg och försörjning. Men om man granskar de föreställningar och ideal som ligger till grund för den nya faderskapspolitiken finns anledning till oro.

Efter att ha tillbringat två år bland faderskapsrörelsens representanter har jag fått erfara hur politiska normer kring genus och sexualitet återskapas och befästs i praktiken. Men jag har även erfart hur maskuliniserandet av föräldraskap orsakar förvirring då faders deltagande i familjen upplevs som feminiserande.

Familjen har feminiserats i och med att statliga och kulturella definitioner av familj numera syftar på "kvinna och barn", enligt faderskapsrörelsen. Pappor har blivit utbytbara i takt med att mönster och förutsättningar för familjebildning förändrats. Till exempel klarar sig ensamstående mammor och lesbiska familjer utan en manlig huvud-

försörjare i dagens USA, åtminstone de med medelklassförutsättningar. Faderskapsrörelsen utgör en reaktion mot sådana exempel på mäns "överflödighet" i familjen och utformar specifikt manliga versioner av föräldraskap i syfte att påtala mäns oersättlighet. Underförstått inom faderskapsrörelsen är att barn behöver två föräldrar – närmare bestämt en mor och en far – och att dessa har genusbestämda, komplementära ansvarsområden i familjen. Faderskapsrörelsens representanter översätter konstruktioner av maskulinitet och femininitet till föräldraegenskaper. Till exempel anses män till sin natur vara aggressiva, våghalsiga och konkurrensbenägna, och pappor följdaktligen vara mer "fysiska" och våghalsiga som föräldrar. Dessutom är pappor enligt faderskapsrörelsens biologiska och populärpsykologiska logik, bättre än mödrar på att disciplinera barn, och nödvändiga manliga förebilder inom heterosexuella ramar.

Trots att de män som ingår i faderskapsrörelsen utgår från skilda villkor och perspektiv, så förenas både vita medelklassmän och representanter för svarta arbetslösa män kring gemensamma föreställningar om maskulinitet. Sport och bibliska idéer används för att maskulinisera faderskap och göra blöjbyten och andra "kvinnliga" bestyr till något män kan utföra utan att tappa byxorna. Bibliska idéer om pappor som familjers beskyddare, försörjare och överhuvuden binder samman faderskapsrörelsen över ras- och klassklyftor, och gör samtidigt faderskap till något som kräver riktiga män. På samma sätt fungerar sport som ett verktyg på pappakurser, där umgänget blir extra maskulint med hjälp av bollspelsaktiviteter och med kända atleter som förebilder. Dessutom är sportmetaforer vanliga på pappakurser för att män ska ta till sig familjeprat, som i andra sammanhang upplevs som fruntimmersaktigt. Till exempel hörde jag en kursledare säga till en nybliven pappa att han kunde sätta på blöjan som om han slog in en fotboll. Familjen jämfördes ofta med ett lag, där fadern är lagledaren.

Föreställningar om en inneboende heterosexualitet löper som en röd tråd genom alla faderskapsrörelsens metoder för att maskulinisera faderskap. När jag satt med på pappakurser märkte jag att männen ofta diskuterade och gottade sig åt "sexiga brudar", trots att det övergripande budskapet på kurserna var att de skulle "hålla gylfen stängd" och hålla sig till en och samma kvinna. Faderskapsrörelsen försöker intala män att leva i monogama äktenskap och "tänka med det stora huvudet istället för med det lilla". Samtidigt är utgångspunkten att "män ändå är män", och därför tenderar att bete sig som "hundar i köttfabriker". Först tyckte jag att denna dubbelhet var förbryllande, men efter ett tag framgick ett mönster: i och med att de framställdes och bekräftades varandra som kvinnojägare, befäste papporna både sin gemensamma heterosexualitet och sin gemensamma manlighet. Därmed undvek de att uppfattas som fjolliga inför varandra i ett "kvinnligt" sammanhang.

Inte nog med att maskulinitet definieras utifrån ett sexuellt intresse för kvinnor, detta intresse är dessutom omätligt enligt faderskapsrörelsens förespråkare. I deras värld är maskulinitet ett energiflöde som antingen kan tyglas eller hänges åt destruktivitet. Mäns otyglade sexualitet ses som ett grundproblem i den amerikanska "fader-

skapskrisen", där allt fler barn växer upp utan sina biologiska fäder, och män får fler barn än de vill eller kan ta hand om. Alltså är manlig heterosexualitet ett problem som leder till faderslösa barn, samtidigt som ett gemensamt sexuellt intresse för kvinnor utgör en grund för manlig samvaro på pappakurser.

Trots den essentialistiska klarheten kring komplementära manliga och kvinnliga föräldraegenskaper blir faderskapsrörelsens idéer motsägelsefulla också i praktiken. Detta ser man tydligast hos de mest konservativa organisationerna inom faderskapsrörelsen, som uttalat förespråkar genusskillnader och försöker cementera dessa i (det heterosexuella) äktenskapet, med argument om det äkta ståndets nödvändighet för faders ansvarstagande. Äktenskapsförespråkare inom faderskapsrörelsen tar ogifta mäns "barbariska promiskuitet" till intäkt för nödvändigheten i att "tämja" dem genom monogamt äktenskap. Homosexuella och brottsliga män representerar i detta sammanhang maximalt otyglad och destruktiv maskulinitet. Tyglandet av män via äktenskap blir således grundläggande för social och moralisk ordning, som i sin tur definieras utifrån en heteronormativ genusordning. De som inte skriver under på denna ordning anklagas för att förespråka både "familjerelativism" och "androgynitet". Det senare definieras som en negativ följd av att män/fäder inte är tillräckligt differentierade i förhållande till kvinnor/mödrar. Alltså bör män vara "riktiga män" i familjen, men samtidigt inte för utlevande i sin virilitet. Och trots att äktenskapsförespråkare anser att män i sitt "ursprungliga ociviliserade tillstånd" är oförmögna att själva kontrollera sina aggressiva och (hetero)sexuella "drifter," tillmäts män av samma förespråkare ledarskapet i sina familjer.

Trots att faderskapsrörelsen hävdar att de verkar för samma mål som feminister alltid har gjort – mäns ökade ansvarstagande i familjen – så har i synnerhet den mer konservativa delen av rörelsen fått mycket feministisk kritik. Feministiska organisationer har protesterat mot Horns utnämning, och mot att federala resurser i ökad utsträckning ska avsättas till faderskapsprogram. Enligt National Organization for Women (NOW) innebär nya federala faderskapsinitiativ att resurser tas ifrån program för kvinnor och barn. Dessutom befarar NOW att fäder, i och med faderskapsrörelsens ökande inflytande, kan få ökad rätt till insyn och kontroll över familjer, vilket i förlängningen kan minska kvinnors möjligheter att lämna misshandlande män.

Men den amerikanska faderskapsrörelsen är trots allt mycket framgångsrik. Huvudskälen är förmodligen en kombination av att de lyckats lägga sig i en politisk huvudfåra med hjälp av klassisk familjeretorik och att den i viss mån lyckas täcka in många olika grupper av män: från vita medelklassmän till representanter för arbetslösa minoritetsmän. Oavsett mäns olika politiska perspektiv, och deras sinsemellan ojämlika möjligheter till försörjning och utbildning, kan faderskapsrörelsen enas kring en gemensam vilja: att behålla byxorna på i familjen.

ANNA GAVANAS ÄR FIL DR I SOCIALANTROPOLOGI